

پەر

كامهران محەمەد
(كەنەدا)

پیشکەشە بە (چالاک)ی هەوالنامە ی کتیب

هەموویان گەردەن ئازادییان کرد و بە دەریزینی خودا عەفووی بکات.. خودا عەفووی بکات؛ لە گۆرە کە دوور کەوتنەوه و سواری ئۆتۆمبیلەکانیان بوون و گۆرستانیان چی هیشت، تەنیا سامان و حوسین لەسەر گۆرە کە مانەوه و بە خەلکە کە یان گوت دواى خۆرئاوا بوون ئیমে دەگەرینەوه. زەردە پەر دەشتودەری بەرەو متبوون دەبرد و خەریک بوو ئەستێرەکانیش دەردەکەوتن. کزەبایەکی فینک هەلی کرد، قیرە ی بۆق و دەنگی تیترواسکە کان ئەو ناوە ی پەر کردبوو لە دەنگ و سەدا! هەردووکیان بەبێدەنگی لە ژوورسەری دانیشتبوون. حوسین دەستی خستە سەر ئەو بلۆکە ی کە وەکوو کیل بۆ گۆری تازە ی دادەنێن، بە ئەسپایی و بەدەنگی لەرزۆکە وه گوتی؛ هاوڕێ هیشتا زوو بوو، تۆ خۆت گوتت من پەنگی ژیانم گرتوو، ئە ی بۆچی پەنگی مردنت پیشان داین؟! ئەمن ئیستا چی بکەم؟ کێ چیرۆکە سەیرۆسە مەرەکانی چۆنیەتی دەستکەوتنی کتیبە کانتەم بۆ بگێریتەوه؟! ئەمن چی بکەم! ئەم تەنیا ییە دەمکوژیت! هەردووکیان لە پرمە ی گریانان دا. دەستیان لەملی یەکتر کرد و بە دەم گریانەوه سامان گوتی: هیچمان پێ ناکریت حوسین گیان! هیچمان پێناکریت.. جگە لە بەجیگە یاندنی وەسپەتەکە ی.

***

لە گەرمە سێر لە گوندیکی لاچە پەدا، دواى عەسریکی درەنگ، میم پەعنای مامان کە مالیان کەوتبووه

په رگه ی دځ، به هه شتاوی به ره و قوولایی گوند ده پویشت و مندالیکیش به هه له داوان له پیشی ده پویشت! باجی نامین پیش ده رگه ی ناوپرژین ده کرد، بونوبه رامه ی خوّل نه و ناوه ی ته نییوو. - باجی په عنا! خیره وا به هه شتاوی ده پوئی؟ نیشاللا گونده که مان به ره که ت که وتوو ته خه رمانی؟

+ مائی کاک برایم نار دوویانه به دوام، دیاره وهختی منداله که هاتوو. نیشاللا نه شمن خانیش به سه لامه تی پرگاری ده بیئت.

میمه نامین به زه رده خه نه یه که وه: نه وه ی تو ناوکی بپریت، ناتلی و ناپلی ده رده چپیت. میم په عنا له کاتی ناوکپرینی منداله که بیبری که وته وه، نه و په پوکه تاییه تانه ی له گه ل خویدا نه هیناوه، که وه کوو کلینس له و کاتانه به کاری ده هینا. به دهم گوتنی نه ی ملی شهیتان بشکیت، چاوی به ده وری خویدا ده گیرا. په په کاغه زیک له به رده م هه یوانه که که وتبووه سه ما، که پن ده چوو په شه بای که رمیان له شوینیکی دووره وه هینا بیستی. په په کاغه زه که له ده رگا که نزیک بووه وه، که زه بایه ک هات و پالیکی دیکه ی پیوه نا و به قه له مبارزیک خوئی هه لداپه کوشی په عنا، نه ویش بځ دوودلی کاغه زه که ی هه لگرت ه وه و خستیه سهر ناوکی منداله که! گریه ی نه و منداله و په لکوتانی به شیوه یه ک بوو، شیرری دایکیشی ژیری نه ده کرده وه. باجی په عنا له به ر خویه وه: «له عانی له دایکبووندا، شهیتان زه فهر به مندالی سالح ده بات، نه و گریانه له خووه نییه، دیاره شهیتانه ده وروخولمان ده بات، کاک برایم قورئانیکم بو بیتنه با له ژیر سهری دابنیم.» برایم به هه له داوان به ره و مزگه وت چوو و ههنده ی بلایی یه ک و دوو، خوئی به ژووردا کرده وه، نه که رچی باجی په عنا هیچ

خوینده وارییه کی نه بوو، به لام نایه تی کورسی و سوره تی نه لناسی به جوانی نه زهر کردبوو، قورئانه که ی له ژیر سهری دانا و منداله که ی خسته سهر لاته نیشت، که وته خویندنی نایه تی کورسی و قول نه عوز و بره بی ناس! منداله که به گریانیکی زوره وه ده ستوپه لی ده کوتی و به رزه فت نه ده بوو، کتوپر دهستی به و په په کاغه زه که وت، که له سهر ناوکی دانرا بوو، وه ک بلایی ده میان گرتبیت، ناوا له گریه وه ستا، دیواره دهستی به گریان و ده ستوپه لکوتان کرده وه، دیسان دهستی به ر کاغه زه که که وت و بیده نگ بووه وه، میم په عنا به وردی سهرنجی دابوو نه م حاله ته، دهستی منداله که ی گرت و خستیه سهر کاغه زه که و سهیری کرد ههنسکی وه ستا. هه ردوو دهستی منداله که ی له سهر کاغه زه که ی سهر ناوکی دانا و له چکه که ی نه شمیی تی نالاند، بو نه وه ی دهسته کان جووله نه که ن، نیدی منداله که ته واو بیده نگ بوو! میم په عنا بو نه وه ی بیسه لمینن کاریه گرییه که هی قورئانه، به بزه و باوه ریکی ته واوه وه گوتی: «نه مگوت شهیتان له قورئان ده ترسیت»، نیتر له وساو نه و منداله کاغه زی کرده هاوده می خوئی، یاری به کاغه زه که و که ده شخه وت ده بواپه په په کاغه زیک له ناو له په کانی بیئت تا چاو لیکده نیت یاری پن بکات.

***

نارام نیستا گه نجیکی قوزه، پیستی نه وه نده سپییه، مولولو له خوینه کان له سهر پوومه تی نه خشیان کردوو، تیکچه قیو و خرین، هه همیشه به توپه لیک پیشه وه و زوریه ی جاریش به جلی کوردییه وه له ژیر دیواری قه لای هه ولیر له سهر نه و کورسییه نایلونه داده نیشیت، به رانبر نه و سهدان کتیبه ی دایناره که به یانیا ن

پریزان دهکات و ئیوارانیس کۆیان دهکاتهوه،
 ئهوه له گهڵ کتیبفرۆشهکانی دیکه جیاواز بوو
 له دانانی کتیب و کۆکردنهوهیان، دهتگوت مامهله
 له گهڵ ئهلماس دهکات، به شینهیی و به بیخ هیچ
 پهله کردنیك دانه دانه کتیبهکانی دهردههینا و
 ههرهه مووشی به پارچه په پۆیهک دهردههینهوه
 و دهستیکی به سهری کتیبهکان دادههینا،
 کاتیکی کتیبفرۆشهکان لیان دهرپرسی بۆچی
 به یانیان و ئیواران دهست به سهری کتیبهکان
 دادههینیت، ئهوه به بزهیه کهوه دهیگوت: «ههر
 عاشقیک هۆگری ئهوه نه بییت، دهست به قژی
 مه عشووقه کهیدا بهینن، خو پرییه».

ئارام ئهوهی بیرمابوو که ئهوه پۆژهی
 به عسییهکان هاتن گونده که یان ته عریب کرد،
 جگه له هه ندیک بوزگهر و ئهوه جانتا پر له
 کاغزه و دهفته رهه که دایکی بۆی هه لگرتبوو،
 هیچی دیکه یان له گهڵ خۆیان نه برد و پرویان
 له هه ولێر کرد، ئیدی ئارام تا زیاتر بالای
 ده کرد، زنده تر پۆده چوووه ناو کتیب، تا
 ته مهنی زیاتر هه لده کشا، پۆحی زیاتر به رهوه
 ناو کتیب داده کشا، تا وای لێ هات پیشه که ی
 بوو به کتیبفرۆشی، کتیبفرۆشیکی سه مه ره انهوه
 دلای نه ده هات هیچ کتیبیک بفرۆشیت، که چی
 به رده وام کتیبی دانسقهی ده کهری! کاتیکی
 که سیکی ده هات داوای کتیبیک لێ ده کرد،
 نرخیک وای پیده گوت که کابرا نه یکریت، دواتر
 ده یگوت: «کا که کتیبه کانم دانسقهن، وه ره به
 کرئ بیبه و بیخوینه وه و دوایی بۆم بینه وه.»
 ههر به و شیوه مامه له یه پۆژانه به ده یان کتیبی
 به شیوازی خواستن به کرئ ده دا، تا وای لێ
 هات پێیان ده گوت، ئارامی ئیستیعاره!

***

به یانییه و تیشکی خۆر له نێوان درزی ئهوه

دوو په رده یه دیته ژوره وه که ههرگیز ناتوانن
 ببن به یهک و هه میسه که لێنیک له نێوان
 خۆیان به جی ده هیلن. ئهوه خه ریکی پیکه ستنی
 کتیبخانه که یه تی و له و کاته وه وهک هه میسه
 به ده م پیکه ستنه وه ده ست به کتیبه کان
 داده هینن! له و کاته دا گوئی له ده نگیکه تی که لاوه
 له ناو مال و له دهره وه، له ناو مال هاتوه اوار
 و نه په ی هاسه ره که ی، له دهره وه ده نگه ی
 گهری سه وه فرۆشه که که جاروباریش هۆرنیکی
 درێژی بیتام ناو پته ی ده نگه که ی ده کات! زیاتر
 گوئی له پرته ویۆله ی هاسه ره که ی رادیپراوه،
 ده لێی گه واله ی به هاره و ده گرمیتن! یهک
 به خۆی هوار ده کات: «بیزار بووم لیت، هه موو
 ژیا نت بووه ته کتیب! ئه وه هه زار جاره پیت
 بلیمه وه، کتیبه کانت ژیا نی لێ تال کردووم،
 تۆ هاسه رگهریت له گه ل کتیب کردووه نهک
 من، تۆ کتیبه کانت له من و ئابا و ئه ژدادیشم
 خۆشتر ده ویت، با وه شی کتیبیت پێ له با وه شی
 من گهرمتره! به رگی په قی کتیبه کانت پێ له
 قژی من نه رمتره... کتیبه کانت له منداله کانت
 لا عه زیزتره! تاقه تم چوو، من ناتوانم له گه ل
 تۆ بژیم! به ئارامی ده رگا که ی کرده وه و سه یری
 کرد له چیشته خانه که وه ستا وه که قاچ له
 زه وی ده دات، ده لێی بوومه له رزه یه!!! به ره و
 لای پۆیشته و به ده نگیکه ی پر له نا ئومید ییه وه
 گو تی: «ده زانم هه قی خۆته لیم بیزار بیت،
 به لام من ناو کم به کاغه ز برپا وه و دایکی
 په حمه تیشم کاغه زه که ی بۆ هه لگرتووم و خۆت
 چیرۆکه که ده زانی و ده شزانی ئه م کاغه زه م له
 کو ئ دانا وه، من چی بکه م ناو کم به په ره کاغه ز
 برپا وه، گونا حم چیه هیشتا چاوم هه لنه هینا
 بوو، ده ستم به سه ری په ره کاغه ز دا هینا وه! چی
 بکه م، پیم بلێ چیت بۆ بکه م؟»

- هېچم ناوېت بۆم بکهی، چونکه هیچت بۆ من پی ناکریت، تۆ له مانای هاوسه رگیری نازانی، یهک داوام ههیه و ده بیئت بریار بدهی، یان من، یان کتیه کان!؟

به بزه یهک که غه م وهک ته م دایپوشیوو، گوتی: «من ههتا قیامت له و چاکه یهت ده رناچم که کتیه کانم ده دهی، ههتا ده مرم مه منووتم..». به هیواشی به ره و ژوره که ی پویشت و ده رگا که ی به دوا ی خۆی داخست، سه یریکی کتیه کانی کرد و چه شنی پیا نوژه نیک که له م سه ر تا نه و سه ر په نجه به ته خته کلیله که دادینیت، نه ویش ئاوا له راسته وه بۆ چه پ و له چه په وه بۆ راست دهستی به کتیه پیزکراوه کاند ده هینا، دهستی که و ته سه ر نه و کتیه کۆنه ی که کاغه زی ناوکبرینه که ی تی خستبوو، کاغه زه که ی ده رهینا و بۆنی کرد، قوولتر بۆنه که ی هه لمژی و له پر مه ی گریانی دا، دواتر هه ناسه یه کی قوولی هه لمژی و له سه ر خۆ گوتی، دایکه گیان من له م کاغه زه دا، بۆنی تۆ ده که م، دایکه گیان به هانام وه ره، ته نیا تۆ لیم بیزار نابیت..

نه و وهک مندالکی دلشکاو، چاو به فرمیسک و له ج شو پرپوو وه، گفتوگۆی له گه ل دایکی ده کرد، به لام هاتو هاواری نه و دیوی ژوره که هینا یه وه ناو ژیا نه راسته قینه که ی خۆی، گوئی له م هه موو بیزاریه گرت وه که هاوژینه که ی به ده م جل کۆکردنه وه و به ده نگیکی به رز ده بیولاند، تا ده هات ده نگه که به رزتر ده بو وه، له پر گرمه ی ده رگای چه وشه، ماله که ی بۆ هه تا هه تابه کشومات کرد!

***

سئ پوژ له مه و به ر کاتیک حوسین و سامان له ده رگه ی ماله که یان دا، نه و به ته واوی تاقه تی

پرووکا بوو، توانایی ده رگا کردنه وه ی نه بوو، له په نجه ره که وه هاواری کرد: «کتیه؟! هه ر که سیکی کیشه نییه، له لای خۆت نه و ته له ی به بورغو یکه وه گری دراوه، راپیکشه خۆی ده بیته وه!» که هاتنه ژوره وه، نه و به چنگه پنی له سه ر پیخه فه که ی، خۆی گه یانده سه ر کورسییه که و فرموو فرمووی لی کردن، وا خۆی ده رده خست ته ندروستی باشه و ته نیا تۆزیک گوشاری خۆینی دابه زیوه.

- ئارام بۆ نایه ی بته یه لای پزیشک، به لکوو باشتر بیت.

+ نا کاکه حوسین پیویست ناکات، تۆزیک سه رم گیز ده خوات، خۆم ده زانم چیمه، شتیکی سویر بخۆم باش ده بم!

- ئاخیر ئارام گیان تۆ په نگی مردووت لی نیشتوو، پیویستت به پزیشکه.

+ کاکه نه وه په نگی کتیه گرتومه، تۆ واده زانی په نگی مردوو! نه سلن نه وه په نگی ژیا نه!

په پوله ی بزه له سه ر لیوه کانی باله فپه ی ده کرد، چاوه کانی کز ده کرد و سه یری کتیه خانه که ی ده کرد، چاوی بریه نه و کتیه کۆنه ی که وه کوو تابلۆ به دیواری ژوره که ی هه لواسیوو، به ده م بزه وه گوتی:

«سامان.. حوسین! ئیوه ده زانن نه و کتیه من و دایکمی تیدایه؟! جا با پیتان بلیم من به نیاز نیم وا زوو بمرم، هیشتا هه ندیک کارم ماوه و ده بیئت نه و پیزه کتیه ی ده سته چه پ بخوینمه وه و هه ندیکیشیان کۆپی بکه م، بۆ نه وه ی نه فه وتین، به لام ئیوه باسی مردنتان کرد، ده لیم نه گه ر مردم، وه سیهت ده که م گۆره که م به کتیب هه لچنن و من و دایکیشم بخه نه گۆره که وه. نه گه ر نه مه م بۆ نه که ن،

گهردنتان نازاد ناکهم». ههردوکیان کهوتنه دلنه وایی، سامان گوتی: «ئارام گیان! تو نامری، حزیش ناکهین وا بیر بکهیهوه، کئ دهلی تو مه رگی ئیمه نابینی؟! (حوسین) یش هه لیدایه و گوتی: «ئارام گیان! من له بهشی یه که می قسه کانت نه گه یشتم و نه مزانی مه به ست چیه که ده لئی من و دایکم له ناو ئهم کتیبه داین، به لام بهشی دووه می قسه که ت گرنگتره، تو که سیکی به هیزی و به رگی نازاری زورت گرتووه، ده بیست ئیمه وه سیهت لای تو بکهین».

***

شه و راده شکئ و مانگ گه شتر خوی ده رده خات، جریوهی نه ستیره ئاسمانی ته نیوه، حوسین و سامان سهیری یه کتری ده کهن، به زمانی چاو یه کتر ده دوینن و جارویاریش به هه نسک و قولپی گریان وه ده ست به سه ر گلکۆکه دادینن. حوسین سهیریکی سامان ده کات و ده لیت با پۆچی ئارام، ئارام بکهین، دانیشتن دادمان نادات.. پوو له مائی کتیب ده کهن، یه که م کتیب که حوسین هه لیده گرت، کتیبه هه لواسراوه که یه، ئیدی پیدادینن، تا سه کۆی پشتی پیکه به که کتیب ریز ده کهن و هه ر به و شه وه بو گۆرستان ده که رینه وه، به هیواشی گۆره که هه لده ده نه وه تا ده که نه نه لحه د، شتایگه ره کانی سه ر سنگی لاده بهن و سهیری جهسته یه کی ساردی ناو کفن ده کهن و گریان له قورگیان قولپ ده دات!

- حوسین په له که تو دانه دانه کتیبه کانم بدئ، با وه کوو خشت هه لیان بچنین.

به شیکی زۆری کتیبه به کان له ده ورانده وری لاشه که ی هه لده چنن، نه و جا له دامینیه وه ده ست به ریزکردنی کتیبه کان ده کهن و به ره و ناو قه دی هه لده کشین! دین به ره و سنگی،

ته نیا گه ردن و سه ری ماوه . کزه بایه که تا ده هات به هیتر ده بوو و په رهی کتیبه کانی هه لگیپر و وه رگیپر ده کرد، خشه خشی په ره کان له و بیچووه پشیلانه ده چوو که به میاوه میا و خویان ده خنه بن بآلی دایکیان! بایه که ئه و به شه له کفنه که لاده بات که سه روچاوی داپۆشیوه و سیمای ئارام ده رده که ویت، هه رده لئی له خه و یکی قولدایه، به لام هه ردوو چاوه کانی زه قن، سامان موچرکیک به بنی پیداهات و له ته وقی سه ری ده رچوو، ویستی کفنه که داپۆشیته وه، به لام حوسین دوایین کتیبی به ده سه ته وه یه و به ده نگیکی نووساوه وه ده لیت: «سامان ئه مه کتیبه که یه که ده یگوت خۆم و دایکی تیدایه! ده ی له سه رگه ردن دابنئ.» سامان وه ری گرت و به مه راقه وه لئی پوانی ، لاپه رهی یه که می هه لدا یه وه، به ئینگلیزی لئی نووسرابوو Bibliomania په رهی دووه می هه لدا یه وه پارچه کاغه زیکی زه ردبا و چه شنی په پووله یه ک، باله فرپی کرد و له سه ر ده موچاوی ئارام هه لنیشته وه، سامان به ده ستیکی له رزۆکه وه ویستی لاییدات، بینی ئارام چاوه کانی لیک ناوه!